

ИЗВЕШТАЈ

Од извршен увид во Клиничкиот центар за Нефрологија „Д-р Димитар Хресохо,,- Скопје, Отсекот за хронична хемодијализа-Чаир во состав на Клиничкиот центар, Центарот за хемодијализа „Железара,,- Скопје, и Институтот за радиологија и онкологија- Скопје.

Заради следење на состојбите со остварувањето на правата на граѓаните од областа на здравствената заштита, особено на граѓаните заболени од потешки заболувања, Народниот правобранител изврши увид во работата на Клиничкиот центар за Нефрологија „д-р.Димитар Хресохо,,-Скопје, Отсекот за хронична хемодијализа „Чаир,„ во состав на Клиничкиот центар ,Центарот за хемодијализа „Железара,,-Скопје и Институтот за радиологија и онкологија- Скопје.

Од увидите Народниот правобранител се стекна со поблиски сознанија за начинот на работа, организационата поставеност, условите за работа и за проблемите со кои се соочуваат наведените здравствени установи, како и граѓаните при користењето на здравствените услуги.

Во **Центарот за Нефрологија при Клиничкиот центар** освен болните со хронична дијализа се третираат и болни со акутна дијализа, при што Клиниката располага со 44 легла кои ги користат 20% до 30% од пациентите што треба да се приклучат на дијализа.

Клиниката за нефрологија располага со 40 апарати од кои 16 се користат секојдневно, а останатите се чуваат како резерва поради често откажување на работата на овие апарати, а дијализата е терапија која мора да започне навреме и да заврши за потребните 4 часа за еден пациент .

Што се однесува до просторните и другите услови во кои се врши третман на пациентите со дијализа утврдено е дека просториите во поголем дел се руинирани, фотелјите на кои пациентите седат четири часа приклучени на апарат секој втор ден, се стари и искинати, наместо ножни подлоги се користат пластични канти за вода покриени со картони, креветите на кои пациентите лежат се стари, со стари прекривки и целиот простор изгледа многу бедно и несоодветно за третирање на болни луѓе.

Со оглед на ваквите несоодветни услови на Клиниката чии услуги ги користат граѓани од цела Република, а се случува помош да побараат и странски државјани кои се затекнале во Р.Македонија направен е еден апартман кој е нешто подобар од собите, но во него со дополнително плаќање може да лежат болните по трансплатација или оние кои сакаат да бидат во придружба на близок роднина.

Поради недостиг на простор дел од службите од Клиниката се наоѓаат во друг објект, како на пр. магацините, поради што често просторот за работа на главната средства се користи како магацин за сместување на дел од потребните лекарства со цел да бидат на дофат во случај на итност. Уште е полоша

состојбата кога на Клиниката ќе почине пациент затоа што нема соодветен простор за негово сместување, поради што починатиот се остава во ходникот додека не го земе семејството. Ваква состојба беше затекната и при увидот, при што беше утврдено дека пациентот починал утрото, но иако беше плсдне се уште беше во ходникот, што беше доста непријатно за сите што влегуваа во Клиниката, особено за болните кои доаѓаа на третамн.

При увидот беше констатирано дека објектот се реновира, но дека се врши реновирање само на дел од тоалетите што ги користат персоналот и пациентите.

Во разговор со дел од пациентите кои беа затекнати на самото место беше изразено задоволство за односот на медицинскиот персонал и за терапијата, но пациентите се пожалија на условите, споменувајќи дека повеќе години се на третман со дијализа, но дека опременоста на собите и на другите услови за третман не е променета

Во однос на медицинскиот персонал беше констатирано дека поради напорната работа и ризикот од разни заболувања, голем број од медицинскиот персонал барал прераспоредување на друго работно место, а дел од нив и ја напуштале работата. Така, во последниот период работата ја напуштиле двајца лекари и 12 сестри, а поради забраната од Министерството за финансии не можело да се вработуваат нови лица поради што има недостиг на медицински кадар.

Одговорните лица во Клиниката изјавија дека покрај медицинските третмани во Клиниката се врши едукација и обука на пациентите за нивно оспособување сами да си помогнат во домашни услови. Целта на едукацијата, покрај другото, била и за стекнување сознанија и навики за правилна исхрана на пациентите, особено за надминување на негативните последици од прекумерното конзумирање течности. Паралелно со едукацијата на пациентите се врши и обука на медицинските сестри.

Од добиените податоци и изјавите на одговорните лица беше утврдено дека во Скопје голем проблем претставува недоволниот простор за дијализа, особено поради тоа што бројот на заболени од бубрежни болести се зголемува секоја година. Поради ваквата состојба место за дијализа може да се добие само ако се испразни некое од местата поради смрт на некој од пациентите, што е нехумано и оневозможува соодветно третирање и навремената терапија на сите заболени лица кои имаат неопходна потреба од дијализа која треба да ги одржи во живот и да им го продолжи векот на живеење.

Освен наведените проблеми посебен проблем претставува и малиот буџет што се издвојува за ова клиника, што е доволен за третирање на 120, а не за 164 пациенти, колку што изнесува бројот на пациентите во Клиниката.

Центар за дијализа-Чаир

Во состав на Клиниката за нефрологија се наоѓа и Центарот за дијализа-Чаир, кој работи од 1985 година. Овој центар е сместен во подрумски простории, но и е реновиран, има две сали за третирање на болните со вкупно 35 апарати за дијализа и нови фотелји каде болните ги поминуваат четирите часа за дијализа.

Во една од салите опремена со 12 апарати се третираат дел од болните кај кои наодите покажале постоење на Хепатит „Б,, или Хепатит „Ц,, .

Овој центар работи исклучиво со болни од хронична дијализа, две смени и дневно се дијализираат 70 болни.

Поради тоа што овој центар е сместен во подрумски простории не е најсоодветен за пациентите и не ги исполнува предвидените стандарди, особено поради канализационата поставеност и недоволното затоплување. Меѓутоа со оглед на тоа што е реновиран, има добро осветлување, соба за преглед на болните, ЕКГ-апарат, фрижидер за чување на лековите и веќе е приклучен на централното градско затоплување, со што условите за работа се подобрени.

Очевиден проблем во Центарот е недостигот на магацински простор, поради што исто како и во Клиниката за Нефрологија, дел од неопходните материјали за дијализа се чуваат во ходник.

Пациентите што се третираат со дијализа во овој центар се од Скопје и од околните скопски села и најголемиот број од нив се социјални случаи. Со цел да им се помогне, пациентите по претходен утврден распоред се доведуваат во Центарот за дијализа секој ден од понеделник до сабота со возило на Брза помош за што се ангажирани четири возила.

Посебен проблем и на овој центра е недостигот од медицински кадар, што особено негативно се одразува при организирањето на дежурствата затоа што може да се ангажира само еден лекар и една медицинска сестра.

Во Центарот со болните лица работи тим во кој учествува и психолог, чија основна задача е да ја проучува личноста и да предвиди како ќе реагира во услови на третман поради хроничната дијализа, врши едукација за начинот на живот и да третира и лица, односно пациенти со агресивен однос, психички растројства, депресивни состојби и сл.

Во тимот има и социјален работник кој води грижа пациентите да ја добиваат потребната терапија во денови кога возилото оди во нивното место на живеење, ги информира и им помага на пациентите за остварување на одредени социјални права.

Центар за дијализа-Железара

Во состав на ЈЗО „Здравствена станица, -Железара-Скопје работи Центарот за дијализа од 1995 година. Во овој центар се третираат 156 хронично болни пациенти. Центарот е реновиран пред две години, има 39 апарати, од нив 38 се постојано во функција, а еден се чува како резерва. Поради дотраеност на апаратите често се расипуваат, со што се пореметува нормалното третирање на пациентите.

Проблеми кои ја отежнуваат работата во Центарот се: слабиот напон на електричната енергија, слабиот притисок на водата, недостигот од медицински персонал, старите апарати кои се веќе дотраени, немањето на возило и др.

Центарот е составен од два дела, од кои едниот е реновиран средства од донации и во него има неколку сали со повеќе места за дијализа. Во вториот дел се наоѓаат помошните простории, просториите за преврска и стерилизација и сала со 24 места во која се сместени пациентите со Хепатит „Б,“ или „Ц,“.

Заради опфат на сите пациенти директорот на Центарот дал Предлог-програма до Министерството за здравств за воведување трета смена, затоа што пациентите од Скопје се испраќаат во Струга, со што се зголемуваат проблемите на самите пациенти и на нивните семејства.

КОНСТАТАЦИИ

1. Од увидот во наведените центри за дијализа Народниот правобранител констатира повеќе проблеми и недостатоци кои негативно се одразуваат врз здравјето на граѓаните и придонесуваат за загрозување на основните човекови права на болните.

Побитни констатации се :

- Недостиг на просторни капацитети и на соодветни апарати во поглед на количините и квалитетот што не овозможува сите лица кои имаат потреба од дијализа да бидат благовремено и соодветно опфатени и третирани;
- несоодветни просторни услови за дијализата која трае четири часа што покрај тежината на болеста придонесува пацинетите да се чувствуваат бедно;
- несоодветни услови за болничко лекување во Клиниката за нефрологија, како и несоодветни услови за дијализа поради искинатите фотелји без ножни држачи, рунираните простории и санитарните чворови под секаков стандард;
- чување на медицинскиот материјал во несоодветни услови;
- немање просторија за сместување на починатите лица до нивно преземање од семејството или од службата за погреб;
- недоволен број на медицински и друг кадар кој би требало да ги дава основните здравствени услуги, да се грижи за процесите што се применуваат во терапиите;
- расцепканост на одделенијата на повеќе места во рамки на Клиничкиот центар што ја отежнува навремената комуникација и преземањето мерки;
- недостиг на финансиски средства за соодветна терапија на сите заболени лица кои имаат потреба , штедење во лекови неопходни за одржување во живот на пациентите и за продолжување на нивниот живот,
- доцнење на потребните лекарства поради што се одлагаат терапиите;
- немање на потребен број на возила за транспорт на болните ;
- немање на Служба за обезбедување;

Институт за радиологија и онкологија

Со оглед на тоа што во текот на работата Народниот правобранител констатира доста проблеми со кои се соочуваат граѓаните со малигни заболувања, изврши увид во Институтот за радиологија и онкологија со цел поблиску да се стекен со сознанија за услугите што ги добиваат граѓаните во оваа установа.

Во Институтот се третираат болните со малигни заболувања од цела Република.

Основен проблем со кој се соочува Институтот, а се одразува на болните е константниот недостог на потребните количини на цитостатици за секојдневно лекување.

Имено, од добиените податоци произлезе дека за лекување на болните со малигни заболувања цитостатици се бараат согласно со потребите на пациентите за да се згрижат со адекватна терапија без оглед на цената, но со оглед на тоа

што цитостатското лекување е скапо потребните количини на цитостатици, не биле доставувани, поради што терапијата често била одлагана.

Според изјавите на одговорните лица на Институтот средствата за набавка на цитостатици во 2005 година изнесувале 520 милиони денари, а за 2006 година биле преполовени и изнесувале 284 милиони денари, иако се зголемува бројката на заболени секоја година.

Исто така и покрај зголемувањето на бројот на заболени, Институтот има недостиг и од стручен кадар, а особено недостасуваат радиоонколози кои вршат радиотерапевтска дејност, како и кадар кој ординира со цитостатската терапија.

Апаратурата во Институтот била на светско ниво, односно ги задоволувала светските стандарди.

Покрај ограничените количини на цитостатици поради ограничениот буџет отежната е набавката и изборот на кобалт (бомба), а со честото зрачење се намалува неговата активност и доколку не се замени, неговото зрачење од 7-8 минути кое е потребно за постигнување на потребниот ефект треба да се зголеми, што не е препорачливо за здравјето на пациентите.

Во Институтот има легла за околу 100 пациенти кои се категоризирани по возраст. Бројот на легла не е доволен за прифаќање на сите заболени лица што имаат потреба од болничко лекување, поради што Институтот е принуден потешките болни да ги сместува во Геријатриски центар, во делот "Сју Рајдер".

КОНСТАТАЦИИ

Во врска со утврдената состојба на Институтот за радиологија и онкологија ги истакнуваме следните констатации:

- Недостиг на потребните лекарства, што доведува до одлагање на терапиите и дел од пациентите кои имаат потреба од цитостатици не можат да ги добијат благовремено,
- Просторните и други услови не ги задоволуваат потребите, односно поради недостиг на просторни капацитети за болничко лекување, може да се случи да нема место за прифаќање на дел од пациентите и покрај потребата за нивно болничко лекување.

Поради наведеното, Народниот правобранител ги дава следните :

ПРЕПОРАКИ

- Подобрување на постојните просторни капацитети и изнаоѓање нови за опфат на сите лица што имаат потреба од дијализа или за болничко лекување,
- снабдување со современа опрема за задоволување на потребите на сите граѓани,
- подобрување на сите услови за грижа и давање здравствени услуги и третман на заболените лица,
- благовремено обезбедување на сите потребни лекарства во количини што ќе ги задоволат потребите на сите граѓани кои имаат потреба од

- соодветна здравствена заштита и особено обезбедување на потребните количини на цитостатици,
- обезбедување на потребните финансиски средства за набавка на лекаства, апаратура и друг медицински материјал неопходен за спроведување современа и ефикасна терапија,
 - анжирање на потребниот број стручен кадар, кој соодветно ќе одговори на потребите за навремена и ефикасна терапија на сите заболени лица под еднакви услови,
 - поедноставување на процедурата при набавка на лекови и други медицински материјали,
 - преземање мерки на поширок план заради почести и навремени систематски прегледи на населението, со цел рано откривање на болестите и превентивно делување,
 - континуирана едукација на здравствените работници за современите текови во медицината и
 - едукација на населението заради превентивно преземање мерки за спречување на одредени заболувања или навремено лекување.